

**Друштво за осигурување
ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје**

**ПОСЕБНИ УСЛОВИ ЗА
ОСИГУРУВАЊЕ НА ЗАГУБА НА КОЛИЧИНА НА ТУТУН**

Ознака: ПУС-пло- количина на тутун 04.24
Број: 1101-21/05/04
Датум на примена: 09.04.2024

ОСИГУРЕНИ ОПАСНОСТИ

Член 1

[1] Осигурувањето ги покрива штетите на лисјата на тутунот настанати поради уништување или делумно оштетување предизвикано од опасностите град и пожар се додека истите се необрани на парцелите на производителот на тутун.

[2] Осигурувањето ја покрива штетата само за загуба на количината, но не и за загуба на квалитетот.

[3] Осигурувањето не ги покрива штетите кои се предизвикани од елементарните незгоди кои не сена ведени во став (1) од овој член, ниту пак поради растителни болести и штетници.

ПРЕДМЕТ НА ОСИГУРУВАЊЕ

Член 2

[1] Предмет на осигурување според овие услови е тутунското лисје на растенијата.

ПОЧЕТОК И КРАЈ НА ПОКРИТИЕТО

Член 3

[1] Обврските на осигурувачот за надомест на штета настапуваат во денот кога тутунот бил посеан на парцелата на земјоделските производители и трае до крај на собирањето на тутунското лисје, најдоцна до 31-ти октомври од производната година.

[2] Тутунот на кооперантите на деловните организации може групно да се осигура под условосигурувањето да го склучат сите кооперанти.

ПРЕСМЕТКА И ПЛАЌАЊЕ НА ПРЕМИЈА

Член 4

[1] Премијата се пресметува:

1) при поединечни осигурувања на тутун од вкупниот број на живи тутунски растенија и со однапред договорена просечна цена од едно тутунско растение.

2) при колективните осигурувања – од вредноста на вкупниот број на договорени живи тутунски растенија на сите земјоделски произведувачина тутун и однапред договорена просечна цена за тутунското растение. Деловни организации (договорувач на осигурување) ја пресметуваат премијата врз основа на документи во кои се внесени податоци за бројот на поединечно договорени или бројот на живи тутунски растенија на секој земјоделски производител.

[2] Доколку после сеидбата на тутун дојде до промена во бројот на живи растенија најмалку за 10% (повеќе или помалку) од осигурениот број, осигуреникот има право да бара корекција на реалниот број на живи растенија најдоцна до 1 јули во тековната година.

[3] Осигуреникот на осигурувачот му ја плаќа премијата за поединечните колективните осигурувања според договорот.

ОБВРСКИ НА ОСИГУРЕНИКОТ ПО НАСТАНУВАЊЕ НА ОСИГУРЕН СЛУЧАЈ

Член 5

[1] По настанување на осигурениот случај, но најдоцна во рок од три дена, осигуреникот мора да ја пријави настанатата штета во компанијата, во рок од два дена пак на претставникот на откупувачот, освен ако не е поинаку договорено.

Пријавата мора да содржи:

- Име и презиме на производителот на тутун,
- Место на живеење, улица и број,
- Место на штета (име на парцела),
- Број на договор за производство,
- Ден на настанување на штета,
- Тип – сорта на тутун, како и која инсерција е оштетена,
- Приближен број на тутунски растенија, потполно или делумно оштетени.

[2] Доколку овие обврски осигуреникот не ги исполни во одредено време, тогаш мора да и надомести на компанијата за можни штети што бинастанале поради задоцнета пријава. Задоцнетата пријава немора да има за последица загуба на право на надомест на штета во случај доколкудоцнењето е последица на виша сила или доколкудоцнењето на пријавата не влијаела на утврдување на настанокот на осигурениот случај, неговата причина, висина на штета и правото на осигуреникот за надомест на штета.

[3] Доколку некоја инсерција во моментот на оштетувањето е технички зрела, осигуреникот и пред проценката на штета мора да почне со бербата на таа инсерција или на дел од таа инсерција, со што техничко зрелото лисје не би презреало или би ги изгубило квалитетните својства. Во тој случај осигуреникот мора да ги оставине обраните тутунски растенија и тоа најмалку во 5 – 10 реда, кои се правилно распоредени во тутунскиот насад врз чија основа ќе се овозможи процена на штета.

УТВРДУВАЊЕ И ПРОЦЕНКА НА ШТЕТА

Член 6

[1] Осигурувачот по пријавата на штета мора да започне со утврдување и проценка на штетата. Истото го извршува на нивата (тутунскиот насад). Со проценувањето се утврдува:

- а) сорта – тип на тутун,
- б) вкупен број на живи растенија на нивата,
- в) број на здрави тутунски растенија
- г) број на потполно уништени тутунски растенија со определување дали истите имаат можност за пресадување (со повторно орање или без него) или не.
- За потполно уништено растение се смета она кое е пресечено над земјата или над првите лисја од земјата или кога целото лисје на растението е оштетено повеќе од 65%,
- д) бројот на растенијата чии лисја се делумно оштетени,
- ѓ) просечен број на развиени лисја до настанување на осигурен случај.

Бројот на листови се утврдува со броење од долниот до последниот оштетен лист од долу кон горе. Во тој број се вбројува и обраното и необраното лисје,

- е) просечната загуба на лисната површина изразена во проценти.

При утврдување на просечна загуба на листовата површина, односно процентот на оштетување, откинатите листови од стракот се сметаат како 100% уништени.

Доколку тутунското лисје е повеќепати оштетувано на растението, на делот на техничко незрело лисје има видливи оштетувања од отсечените лисја, во следната проценка на штета лисјата на тие места се сметаат за 100% уништени.

- ж) просечниот број на обрани листови до настанувањето на осигурениот случај.

Доколку при проценката се утврди дека пред настанокот на осигурениот случај одреден број на листови од една или повеќе инсерции на техничко зрелото лисје од било која причина не било обрано, во утврдување на просечниот број на обрани листови се смета за обрано.

[2] Штетата ја утврдуваат и проценуваат осигуреникот и осигурувачот, доколку не е поинаку

договорено. Осигуреникот може да овласти и друго лице, кое ќе го застапува при проценката. Резултатот од проценката се внесува во записник за проценка на штета.

[3] Осигурувачот, за времето на проценката треба да го извести осигуреникот на најпримерен начин, зада истиот може да учествува при проценката.

[4] Кога осигуреникот не е задоволен со проценката, има право да бара проценка од вешто лице. Во тој случај осигуреникот мора да ја остави серијата на која и е причинета штетата, недопрена и необранасе до проценката од вештото лице.

Доколку не постапи така, надоместот на штета се пресметува по првичната проценка. Осигуреникот мора веднаш писмено да извести дека не се согласува со проценката и треба да поднесе барање вештачење и истото треба да се внесе во записникот за проценка на штети. Доколку при проценката не бил присутен ниту осигуреникот ниту неговото овластено лице, мора во рок од три дена од објавата на резултатите за проценка писмено да му соопшти на осигурувачот дека со проценката не се согласува, во случај да тутунското лисје во меѓувреме не било обрано. Доколку осигуреникот не постапи така, тогаш проценката се смета за важечка.

[5] Вештачењето го извршува тричлена комисија од кои едниот го именува осигуреникот, другиот го именува осигурувачот, а двајцата пак избираат трето лице од редовите на земјоделски стручњаци кој претставува и претседател на комисијата. Вештите лица, за своите утврдувања мора да напишат записник за проценката кој што го потпишуваат сите членови и врз основа на кој се исплаќа надомест на штета. Секоја страна плаќа половина од трошоците за вештачењето.

ПРЕСМЕТКА НА ШТЕТА

Член 7

[1] Штетата на тутунот која настапила поради опасност, а која е опфатена со осигурувањето се пресметува по бројот на потполно уништени и по процентот на оштетувањето, делумно оштетените тутунски растенија, зависно од времето на настанување на штетата и од развојот на растението.

1) Пресметка на потполно уништени тутунски растенија:

а) кога на местото на уништени растенија има можност за повторно пресадување на тутунските растенија, надоместот на штета се исплаќа во висина на трошоците за повторна сеидба (вредност на садници, трошоци за сеење, трошоци за орање), заливање како и прво односно второ прскање, доколку било извршувано, според цените на местото нанастанот на штета, што ги посредува надлежното општинско собрание односно деловната организација со која се склучил договор за производство или надлежниот тутунски институт во случај општината да не располага со тие податоци.

Трошоците за повторна сеидба се надоместуваат најмногу до 30% од вредноста на уништени растенија. Доколку пресејувањето на тутунското растение не успее, на осигуреникот му се враќа разликата меѓу исплатениот износ на штета за трошоците за повторно сеење и висината за надомест на штета за целосна штета.

б) кога на местото на уништени тутунски растенија не е можно да се извршат пресадувања поради недостаток на тутунски садници или поради неповолни временски услови, како и кога тутунските растенија по повторното сеење се уништени и пред оштетувањето не била обрана ниту една инсерција, надоместот за штета се пресметува во висина од 50% од реалната вредност на тутунот за потполно уништените растенија (тоа значи, дека 50% се одбива за неизвршени работи).

в) кога тутунските растенија се потполно уништени по бербата на поединечни листови (инсерции) штетата се пресметува од вредноста на уништените растенија при што се

одбиваат 50% за неизвршени работи, остатокот од 50% се множи со соодветен коефициент според табела, која е составен дел од посебните услови, зависно од типот, сортата на тутунот и бројот на обрани лисја.

2) Пресметка за делумно оштетени тутунски растенија:

а) доколку делумните штети настанале пред целосниот развој на тутунското растение, штетата се пресметува од вредноста на вкупниот број на делумно оштетените растенија и утврдениот процент на оштетување, добиената вредност се множи со соодвениот коефициент од табелата, која е составен дел од овие услови, зависно од типот и сортата на тутунот и бројот на развиени листови до настанувањето на штетата.

б) доколку делумната штета настанала кога растението било потполно развиено, кога сеуште не биле обрани поединечни лисја (инсерција), штетата се пресметува од вредноста на вкупниот број на делумно оштетените растенија и утврденото одбивање од штетата, без користење на коефициентот од табелата која е составен дел од овие посебни услови.

в) доколку тутунските растенија се делумно оштетени, кога растението е потполно развиено и штетата настанала откако биле обрани одреден број на листови, штетата се пресметува од вредноста на вкупниот број на делумно оштетените растенија и утврдениот процент на оштета, со тоа што добиената вредност се множи со соодветниот коефициент од табелата која е составен дел од овие посебни услови, зависно од типот и сортата на тутунот како и бројот на листови, обрани пред настанокот на штетата.

г) доколку тутунските растенија два или повеќепати се делумно оштетувани, пред растението потполно да се развие, тогаш штетата се пресметува како под 2 а). Во тој случај штетата се пресметува само според записникот од последната проценка на штета.

д) доколку тутунот е делумно оштетен, пред потполно да се развие, но кога одреден дел од лисјата веќе биле обрани и тутунот повторно бил оштетен, штетата се пресметува по првата и по втората штета.

Првата штета се пресметува според вредноста на делумно оштетени растенија, утврдениот процент на оштета и со користење на соодветниот коефициент, зависно од тоа дали штетата веќе била пресметана до настанокот на другата штета или не.

е) доколку при потполно развиен тутун настапат два случаи на штета и пред секој штетен настан биле обрани одреден број на лисја, надоместокот за штета се пресметува како по првата така и по втората штета. По првата штета оштетата се пресметува во однос на тоа дали истата веќе била пресметувана до настанокот на втората или не,

е) доколку процентот за делумно оштетените тутунски лисја е 5% или помалку, штетата не се надоместува, освен ако не е поинаку договорено.

[2] Доколку покрај проценката на штета (целосна- делумна) е утврдено дека на осигурената парцела постои поголем број на живи растенија од осигурените, основа за пресметка на штета и ликвидација на штета се смета бројот на осигурените растенија.

ОБВРСКИ НА ОСИГУРУВАЧОТ

Член 8

[1] Осигурителната компанија на осигуреникот мора да му го исплати надоместот за штета во рок од 30 дена од крајната бербa на последната инсерција на тутунските лисја.

[2] Во случај на голем број на штети, настанати од град, исплатата на осигурените суми може да се помести до крајот на тековната година.

ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Член 9

[1] Осигурителната компанија има право да ги провери извршените проценки на штети или по состојбата на тутунскиот насад или по податоците од книгите и да бара исправка на оценките во однос на бројот на растенија (здрави и оштетени), бројот на развиени и обрани лисја по настанот на штета како и во однос на утврдување на загуба на лисната површина.

[2] Проверката и корекцијата на проценката ја извршува осигурувачот во договор со осигуреникот, односно од него овластеното лице или претставник од работната организација со која истиот склучил договор за производство на тутун. Доколку не се постигне согласност, се извршува вештачење согласно член 8 од општите услови за осигурување на посеви и плодови.

ВАЖНОСТ НА ОПШТИТЕ УСЛОВИ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ НА ПОСЕВИ И ПЛОДОВИ

Член 10

[1] За осигурувањата склучени според овие Посебни услови, важат и одредбите од Општите услови за осигурување на посеви и плодови, доколку не се во спротивност со овие Посебни услови.

Овие Услови се донесени врз основа на Овластување на Надзорниот одбор на Друштво за осигурување ХАЛК ОСИГУРУВАЊЕ АД Скопје утврдено со Одлука бр. 0203-04/13 од 03.03.2023 година и Одлука на Управниот одбор бр. 0202-21/05 од 09.04.2024 година и ќе се применуваат од 09.04.2024 година.